

lágban megsokszorozódtak a mintaadás lehetőségei és ennek hatása meg is látszik az informatikát tehetségesen művelő fiatalság körében. Jó és rossz tekintetben egyaránt. Elliot Aronson, a neves amerikai szociálpszichológus – aki új könyvének (Columbine után) magyar nyelvű kiadása okán érkezett Budapestre - az általa kidolgozott "mozaikmódszer" eredményességéről is meggyőzően beszélt. Aronson véleménye szerint az iskolai versengés agresszívvá teszi a diákokat, az együttműködésre nevelt gyermekek nemcsak az osztályteremben, hanem később is tolerálni fogják egymást.

Valóban a versengés az ok?

Merza J.: Ha okos lennék, kitalálnék valamit Aronson professzor módszere ellen. Például azt, hogy a csoportfelelőst is lehet irigyelni, lefojtva gyűlölni, hiszen az alacsonyabbrendűségi érzés újrászületésének minden újszülöttel megvan az esélye. A hátrányos helyzet nemcsak a versengésből születik. Sikeres személyek lehetnek irgalmatlanok mások iránt. Nem a verseny miatt, hiszen ők nyertek, hanem más, alantas ösztön miatt. Persze, egy „sikerese” sztár is lehet sikertelen, mert nem tud őszintén szeretni és ebbéli sikertelenségét, a szeretet „versenyében” alulmaradását torolja meg másokon. Jó, ez nem az én mesterségem.

Hány éves most? Mivel tölti napjait?

Merza J.: Egy hónapja lettem 78 éves. Naponta bejárok a régi munkahelyemre és ott a könyvtárnak végzek számítógépes feldolgozást. A teljesen szabad munkaidőből adódó szolid jövedelmet nyugdíj-kiegészítésre használom s e révén hasznos likviditásra teszek szert. Talán túl sokat költök újságra, folyóiratokra, de én a papíralapú irodalmat szeretem. Mindig találok érdekes újdonságot magamnak, egyelőre nem öregszen. Vérkeringésem karbantartására időnkint gyötrő túrákra megyek, amíg lehet. A természet – még ha komisz is tud lenni – de mindig őszinte. Ellen-ségem nincs, barátaim vannak. Velük beszélgetek, levelezek. Figyelem a régi, megbecsült öregeket, hogy ők hogyan csinálják.

Köszönöm a beszélgetést!

2009.

MERZA JÓZSEF

LÉLEKVÁRÁSRA 2012 (MÁJUS 1. KEDD)

*„Honnan van ennek a bölcsessége? Nem az ács fia ez?”
(Mt 13, 54)*

“Ön, Uram, igazi amatőr” – mondta felcsillanó szemmel az árus a párizsi bolhapiacon. Láttá ugyanis, hogy a vele szemben álló ember jól ismeri a témát, oda nem illet a vevő vagy gyűjtő kifejezés használata. Többről volt szó: mindketten szerették is a csere tárgyát és ettől az adásvétel eseménye egy más, szellemi síkra került, ahol nem

a pénz és a birtoklás volt előtérben, hanem két ember kölcsönös vonzalma a cserében szereplő érték iránt. Piaci példa a mindennapi életből. A jelenetért nem kell külföldre menni: tessék megfigyelni egy lépcsőn ülő, hajléktalannak tűnő eladó és egy értelmiségi kinézetű ember páráz vitáját. A lelküket teszik ki a beszélgetésben. Egyenrangúak.

„Magának ki adott engedélyt arra, hogy lelkigyakorlatot tartson?” – kérdezte a plébánián megjelent egyházi ellenőr a baráti közösség elmélyedését vezető, mérnöki képzettségű fiatal férfitől. „Jézus Krisztus” – hangzott az amatőr válasz. Caritas Christi urget nos - Krisztus szeretete hajt minket - mondhatta volna hagyományos formában. Az informális kapcsolatban szereplő értékeket, amelyeket valaki adott, és amiket valakik kaptak elsősorban ismét a tárgy kölcsönös szeretete határozta meg. Nem jött számításba a csereérték, az érzület és bizalom számított, amivel valaki odafordult másokhoz, és amivel a többiek elfogadták az ő megnyilvánulását. A Lélek és a beszélgetés tartalma volt központban, nem a hivatali felhatalmazás. Pillanatfelvétel a hetvenes-nyolcvanas évekből.

“Ki ez a kisiparos, aki veszi a bátorságot, hogy a zsinagógában teljes öntudattal beszéljen Isten Országáról és annak igazságáról?” Az ács fia az Ország kereséséről beszélt és életének valóra váltására szólította fel a gyülekezetet. Megosztotta hallgatóit. Amatőr teológus jelent meg, aki nem tartozott egyetlen vallási irányzathoz sem, állása, rangja nem volt, de Lelke nyitva állt az Atyjától hallott szavakra. Kép időszámításunk harmadik évtizedéből.

A felületes ember nem szereti az amatőröket. A felületes ember nem tud túljutni az előítéletein. A felületes ember nem szeret gondolkodni. A felületes embernek szüksége van a hivatali tekintély támaszára. Így törekszik biztonságra, ha kell hatalomra, uralkodásra. Az amatőrökön viszont nem lehet uralkodni. Azok szabad emberek. Képesek a lépcsőn ülni. Az amatőr más, mint a többiek. Rá érdemes figyelni. Az első jelenet kapcsán Stefan Zweig szép novellájából idézhetek: „A gyűjtők boldog emberek.” A két másik jelenethez átalakítom a mondatot: A Lélek emberei boldog emberek.

Magamat kérdezem. Kinek, minek a szeretetéért teszem a dolgaimat? Amatőr vagyok? Boldog vagyok?

GARAY ANDRÁS

MIT NEM MONDOTT EL JÉZUS...

Gáborral vagy tíz éve találkoztam. Az akkor a harmincas éveie elején járó fiatal családnak terveztünk egy nagyon mutatós házat itt Dunakeszin. És mint mindig ilyenkor kicsit elbeszélgetünk a világ és a saját dolgainkról. Gábor bányamérnök. Mivel itthon a sors kifürkészhetetlen útja és a multik akarata szerint a bányákat bezárták nem tudott elhelyezkedni a kedvenc, választott szakterületén, így külföldön vállalt munkát. Pontosabban, az lett a feladata

egy nemzetközi kutatócsoporttal, hogy tárja fel egy afrikai ország bányakincseit. Hát innen lett a pénz, meg a szép ház. De, hogy nemcsak az, azt csak később tudtam meg.

Mert nemrég találkoztunk, véletlenül az utcán, majd több hosszabb beszélgetésben ismertem meg igazán őt. Gábor afrikai, majd dél-amerikai útjait és kutatásait az őserdőkben alapvetően nem a bányakincsek felkutatása motiválta. Ez egy eszköz volt ahhoz, hogy eljusson azokhoz a természeti népekhez, törzsekhez, akik még éltek azokat a rítusokat, ahol nem vált el a profán és a szakrális, ahol az istenségekkel, ősökkel való spirituális kapcsolat elevenen élt tovább. Így vett részt sámán szertartásokon Guineában, ayahauszka (a lélek indája) szertartásokon az equadori őserdőkben és Mexikóban. Itt ismerte meg azt a világot, amit mi primitív vallásoknak nevezünk. Szájtátva hallgattam, amiket mesélt. A testen kívül létről, a szellemvilágba tett utazásokról, és hogy mit jelent annak az átélése, hogy a bennem lévő lélek irányít. Hogy van egy-ségben minden a világban, Istennel, emberekkel, növényekkel, állatokkal és a látszólag élettelen világgal, mit jelent az, hogy hallhatatlanság, mi a lélek útja. Mit jelent az ősökkel találkozás, hogyan meríthetünk információt és útmutatást a mindentudás isteni tárházaiból. Hogyan tudunk üzenetek közvetíteni, mi az, hogy telepátia, intuíció. Hogy lehet megérezni a gondolatokat. És persze élt indiai asramokban, részt vett a Holi és a Durga puja fesztiválon Indiában. Hosszabb időt töltött buddhista szerzetesek között. És mindezt nem a kulturális, vallási turizmus keretében, hanem a végső valóság, vagy mondjuk így az ősi bölcsesség keresése motiválta. Természetesen nemcsak az ilyen egzotikus világ érintette meg, hanem Arisztotelész, Platon, a pythagoriánusok, az egyiptomi Ankh egyház és persze a kereszténység is. Bizony elszégyelltem magam, ahogy idézett az Ó és Újszövetségből, vagy Origenésztől és a korai egyházatyáktól. Gábor közben vegetáriánus lett, kinézete sem egy nemzetközi bányakutató, hanem inkább egy szerzetes megjelenését mutatta. És nagy ház ide vagy oda, szerény, adakozó életet él.

Persze a beszélgetés nemcsak róla szólt, hanem rólam is. A kereszténységről, a katolikusságról, a Bokorról, a jézusi etikáról, azokról az értékekről, amiket évtizedek alatt magamba szívtam. Gábor figyelmesen hallgatta, majd megszólalt.

- Te András, te még mindig egy ilyen primitív vallásban hiszel, mint a kereszténység?

Bevallom őszintén ez a mondat nagyon szíven ütött.

- Miért gondolod, hogy primitív?
- Azért, mert azok az emberek beszélnek így, akik elveszítették a spirituális énükkel a kapcsolatot.

Azért, mert azt hiszed az istenkapcsolat valami erkölcsös dolog megvalósítását jelenti csupán.

- De mégis az az isteni lét kibontakozása bennünk – vágtam közbe.
- De mit tudsz Te az isteni létről, az Isten világról, vagy akár az ember valóságos világról, felépítéséről, hogy azt gondold: ez és ez az isteni lét. Az úgymond jézusi erkölcs, amire mindig hivatkozol, meg semmi újdonságot nem tartalmaz, mondjuk pythagoriánusok, vagy akár Buddha tanításához képest.

Kicsit csendben maradtam és elég kevés ellenérvem maradt, hiszen semmit nem éltem át abból, amit Gábor, nem hitből, hanem tudásból és tapasztalatból mondott.

Gábor megérezte, hogy talán túltent egy lépcsőfokon és lassan elbúcsúztunk egymástól, hogy majd folytatni fogjuk a diskurzust. Azért a gondolat nem hagyott nyugodni. Még, hogy a kereszténység primitív vallás- ez felháborító.

Aztán eszembe jutott két szentírási idézet:

„Még sok mondanivalóm van hozzátok, de most nem vagytok képesek elhordozni.”

Jn. 16;12, és egy páli idézet:

„Én sem szólhattam néktek, atyámfiak, mint lelkieknek, hanem mint testiékeknek, mint a Krisztusban kisdedeknek. Tejnek italával tápláltalak titeket és nem kemény eledellel, mert még nem bírtátok volna meg, sőt még most sem bírjátok meg. (1 Kor 3,1-2)

Szembe kell néznünk tehát azzal a helyzettel, hogy nem lehet egy és ugyanazon tanítást adni mindenkinek. És ezt Jézus is tudta. Ha olyat akarunk elmondani, amit mindenki megért, óhatatlanul leszállítjuk a mondanivalónkat egy alacsony szintre. Ha a vallás azokhoz alkalmazkodna, akik értelmileg korlátozottak, erkölcsiségük kezdetleges és érkeik tompák, akkor lehet, hogy ez segíti őket, de teljesen hasznavethetetlen azok számára, akik már magasabb erkölcsi fokon, nagyobb spirituális igényekkel és megismerési vágygal élnek.

Hiszen a templomok ürülnek, az értelmiség és a szellem emberei fokozatosan kihátrálnak a vallások világából és nem azért, mert túl rosszak lettek a vallásuk tanításához képest, hanem mert a vallás volt túlságosan elégtelen az ő számukra. Hiszen Istenről, a világról, a végső dolgokról vagy akár önmagukról olyan éretlen és elégtelen képet sugároztak, amit a képzett értelem vagy a spirituális útkeresésben lévő ember már nem tud elfogadni.

A tét ma már az, hogy fenn tud-e maradni a kereszténység anélkül, hogy azokra a kérdésekre, amikre a 21. század embere kíváncsi, érdemi választ adjon, és ne kenje el: a hát ez titok, misztérium, majd a túlvilágon megtudod, nem a mi dolgunk ez - egyre üresebben csengő válaszain. Meg különben is örülök, ha megtartom azt, amit fontosnak tartok. Miért változtassak.

De nézzük Jézus életének két sokszor előforduló mozzanatát:

„Az Isten királyságának titka nektek van szánva, azokhoz a kívülállókhöz minden példázatokban jut el, hogy jól megnézzék, mégse lássanak”

(Mk 4,10-11 illetve 33-34) „sok ilyen példázattal szólt nekik az igét, ahhoz mérten, ahogy képesek voltak a meghallásra, példázat nélkül nem szólt nekik, de tanítványainak külön mindent megmagyarázott.”

Tehát vannak a kívül állók és a maguk közti, vagy – máshol – akik, kinn hallgatják, majd a tanítványokkal be-megy a házba és ott beszél nekik. Az Apcsel 1.3-ban a tanítványoknak Isten országára tartozó dolgokról beszél, vagy Máténál

7.6 „Ne adjátok azt, ami szent az ebeknek, se gyöngyeiteket ne hányjátok a disznók elé!”

Ha a szoros kapun való átmenést az üdvözülésre és az örök kárhozatra alkalmazzuk az elég megdöbbentő. Elképzelhető a szerető Isten, aki azt állítja, hogy sokan akarnak bemenni az örök életbe, de azt nem fogják tudni megtenni.

Vajon elég muníciót ad-e az embernek a szűk kapun való átlépéshez az ítélő Isten fenyegető képe, aki mint a sturmbannführer az auschwitzi rámpán jobbra vagy balra állítja a delikvenseket, hogy te bemehetsz az örök életre, te meg az örök kárhozatra - magyarul a pokolba kerülsz. Vagy itt valami másról van szó. A megkívánt tökéletes-ségre törekvő embert motiválja-e a fenyegetés, vagy az alapvető kérdéseire adott egyértelmű válaszok juttatják el a cselekvéshez. Az, hogy tudja, mi van, mi lesz és a dolgok hogyan is vannak. Pál úgy mondja: „Istennek titkon való bölcsességét szóljuk azt az elrejtettet, amelyet öröktől fogva elrendelt Isten.”

„Nekünk azonban kijelentette az ő Lelke által Istennek mélységét, amelyekre a Szentlélek tanít meg. Spirituális dologok ezek, amelyeket csak a spirituális ember ítélt meg, az, akiben Krisztus értelme lakik.”

Krisztus értelme! Általában az értelem szitokszó a hitet elváró egyházakban. No, lám itt a gnózis- mondhatjuk. Teológia helyett teozófia. A gnózis, ami megjelenik Pálnál, Jánosnál. Barbara Thiering neves bibliakutató írt egy könyvet: a Könyv amelyet Jézus írt: a János evangéliuma. A szinoptikusok – szerinte nem mások – mint lebutított könyvei Jézus tanításainak, hol a valódi tanítás is jelen van abban a formában, amit már idéztem: benn a házban, a bennfenteseknek – ott hangzott el a valódi tanítás! Amiről alig tudunk valamit. Ez a ránk „bízott drága kincs” írja Pál Timóteusnak. És az ősegyház alapiratai is tele vannak ennek a titoknak, ennek a többszintű ismeretnek a bizonyosságával. Hogyan ír is Ignátius Antióchia püspöke, Szent János tanítványa: *Még nem vagyok tökéletes a Jézus Krisztusban, mert most kezdek tanítvány lenni és úgy beszélek veletek, mint tanítványtársaimmal, akiket beavattak az evangélium misztériumaiba. Avagy nem írhatnék én néktek ezeknél még mélyebb rejtelmű dolgokat? Félek azonban azt cselekedni, nehogy bántást okozzak nektek, ki még csak kisdetek vagytok. Bocssátok meg*

azért nekem, mert nem teszem: mert ti képtelenek volnátok befogadni azok súlyos fontosságát és csak megfojtana ti-teket. Mert még én is- bár kötve vagyok- és meg tudom érteni a mennyei dolgokat, az angyali rendeket, az angyalok és seregek különböző fajtáit, a hatalmak és uralmak közötti különbségeket, a trónusok és hercegségek sokféleségét, a kerubok és szeráfok kiválóságait, a Szellem magasztosságát, az Úr országát és mindenekfelett a Mindenható Isten összehasonlíthatatlan fenségét, mindazonáltal – bár jártas vagyok ezekben a dolgokban – én semmi esetre tökéletes nem vagyok, sem olyan tanítvány nem vagyok, amilyen Pál vagy Péter.

És idézhetnék itt szent Kelemtől, Origenésztől, vagy Iréneusztól ebben a szellemben, de nem akarlak untatni benneteket.

Mert, miről is van itt szó. Az emberek választ várnak az alapvető dolgokról:

- mi az életem célja
- mi lesz velem a halál után
- mi a lelkem útja
- mi az, hogy szellem és lélek
- milyen az Isten valójában
- vannak e szellemi lények
- mi az örök élet és hogyan zajlik
- mit jelent az, hogy teremtett vagyok
- hol lakik bennem Isten lelke és hogyan kerülhetek vele kapcsolatba
- hogy történt a teremtés
- milyen spirituális képességeim vannak és hogyan fejleszthetőek
- van-e párhuzamos világok
- mit jelent az, hogy Isten él bennünk
- mit jelent az, hogy mi Istenben élünk
- mi a Teremtés és az Élet misztériuma

Lehet, hogy ott „benn a házban” a tanítványoknak Jézus ezekről is beszélt. Lehet, hogy ez az a tanítás, amit Jézus nem mondott el, mert még értetlenek voltak akkor. De azt (is) tanították az első századokban és a keresztény misztérium iskolákban, amik még a 4-5. században is működtek. Majd folyamatosan bedarálták őket az erősödő hitre és engedelmességre épülő egyház. És a Teremtő Isten és világa, valamint az Élet misztériumait felváltotta: Krisztus misztériuma. Ez a misztérium csere nagyon tudatos volt, amit aztán dogmák sokasága betonozott be egészen a mai napig, de az örökkévalóság igényével. Ez az, ami ma megbillenni látszik. Az emberek, ha keresik a Teremtő Isten és az Élet misztériumait a keresztény egyházakban, válaszok nélkül maradnak

Kérdések vannak és kérdezők, keresők is vannak. Válasz nélkül. Persze a sribiznisz jöpénzért ad minderre gyors-talpaló tanfolyamokon megszerzett ismeretek birtokában választ és mi is könnyen leseperjük a kérdéskört: ez gnózis ne foglalkozzunk ezzel. Ez ingoványos terület, semmi sem biztos itt.

És mára – ezek az évezredek át az emberi keresés középpontjába tartozó dolgok, lejáratos fogalmakká váltak.